

Національний
банк України

Результати опитування керівників
підприємств **Сумської області** щодо
їх ділових очікувань*

I квартал 2023 року

*Надані результати є відображенням лише думки респондентів – керівників підприємств Сумської області в I кварталі 2023 року і не є прогнозами та оцінками Національного банку України.

Результати опитування підприємств Сумської області у I кварталі 2023 року свідчать, що на тлі тривалих бойових дій та обстрілів цивільної інфраструктури респонденти **пом'якшили** свої очікування щодо **скорочення виробництва товарів і послуг в Україні та негативно оцінюють перспективи розвитку своїх підприємств** у наступні 12 місяців. Інфляційні очікування посилилися. Девальваційні очікування залишаються високими.

У наступні 12 місяців керівники підприємств області очікують:

- **скорочення виробництва товарів та послуг в Україні нижчими темпами:** баланс відповідей – «мінус» 41.7% (у попередньому кварталі – «мінус» 58.3%) (графік 1). У цілому по Україні – «мінус» 16.7%;
- **зростання цін на товари та послуги вищими темпами:** 75.0% респондентів очікують інфляцію понад 20.0% (у попередньому кварталі – 58.3%), у цілому по Україні – 53.2%. **Головними чинниками інфляції** респонденти продовжують називати воєнні дії, витрати на виробництво, курс гривні до іноземних валют та ціни на світових ринках (графік 2);
- **девальвацію національної валюти:** знецінення гривні відносно долара США очікують 90.9% респондентів (у попередньому кварталі – 85.7%), у цілому по Україні – 83.2%;
- **погіршення фінансово-економічного стану своїх підприємств:** баланс відповідей – «мінус» 16.7% (у попередньому кварталі – «мінус» 25.0%) (таблиця), у цілому по Україні – «мінус» 2.5%;
- **зменшення загальних обсягів реалізації виробленої продукції:** баланс відповідей – «мінус» 25.0% (у IV кварталі 2022 року – «мінус» 33.3%), у тому числі на зовнішньому ринку: баланс відповідей – «мінус» 40.0% (у попередньому кварталі – «мінус» 50.0) (таблиця). У цілому по Україні баланси відповідей – 2.8% та 2.0% відповідно;
- **зменшення інвестиційних видатків на виконання будівельних робіт:** баланс відповідей – «мінус» 62.5% (у попередньому кварталі – «мінус» 66.7%). Одночасно респонденти очікують, що скорочення інвестиційних видатків на машини, обладнання та інвентар уповільниться: баланс відповідей «мінус» 36.4% (у IV кварталі 2022 року – «мінус» 50.0%) (таблиця). У цілому по Україні – «мінус» 17.8% та «мінус» 10.3% відповідно;
- **скорочення кількості працівників** на своїх підприємствах **нижчими темпами:** баланс відповідей – «мінус» 16.7% (у IV кварталі 2022 року – «мінус» 33.3%) (графік 4). У цілому по Україні – «мінус» 16.4%;
- **стрімке зростання цін на товари/послуги, що купують підприємства:** баланс відповідей 100.0% (як у попередньому кварталі). Також очікується зростання цін на товари та послуги, які продають підприємства: баланс відповідей – 54.5% (у попередньому кварталі – 58.3%) (графік 6). Очікується, що на зміну рівня цін на товари/послуги власного виробництва найбільше впливатимуть ціни на сировину та матеріали, курс гривні до іноземних валют та ціни на енергоносії (вплив чинника посилюється) (графік 7);
- **зростання витрат на одиницю продукції та на оплату праці одного найманого працівника:** баланси відповідей – 36.4% та 8.3% відповідно (у попередньому кварталі – 27.3% та 8.3% відповідно (графіки 4, 6).

Головними чинниками, що стримують спроможність підприємств нарощувати виробництво, респонденти називають воєнні дії та їх наслідки (відмітили всі опитані), надмірний податковий тиск і недостатній попит (графік 5).

Як і в попередніх кварталах, респонденти, які планують брати банківські кредити (їх частка зросла до 25.0%), надають перевагу виключно кредитам у національній валюті (графік 8). Наявність інших джерел фінансування, занадто високі ставки за кредитами та невпевненість у спроможності підприємства вчасно виконувати боргові зобов'язання – головні стримуючі чинники залучення кредитних ресурсів (графік 9).

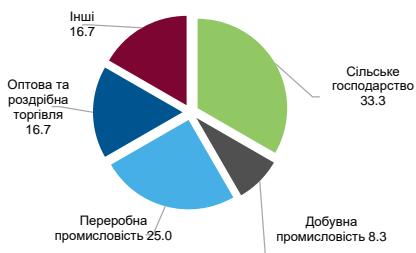
Усі респонденти області зазначили, що не мають проблем із проведенням операцій з коштами, розміщеними на банківських рахунках (у цілому по Україні – 94.7%).

Оцінки респондентів щодо стану підприємств на момент опитування (графік 3):

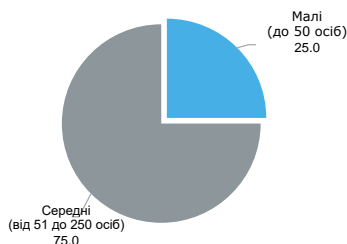
- **поточний фінансово-економічний стан підприємств** оцінюється як **поганий:** баланс відповідей – «мінус» 41.7% (як у IV кварталі 2022 року). У цілому по Україні баланс відповідей – «мінус» 16.9%;
- **рівень залишків готової продукції власного виробництва** залишається **нижчий, ніж нормальний:** баланс відповідей – «мінус» 33.3% (у попередньому кварталі – «мінус» 44.4%);
- **підприємства області спроможні задовольнити неочікуване зростання попиту за рахунок власних виробничих ресурсів:** баланс відповідей – 25.0% (як у попередньому кварталі).

Паспорт вибірки^{1,2}

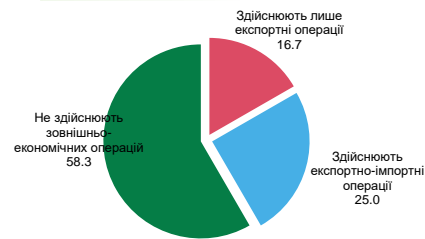
Розподіл респондентів за основним видом діяльності підприємств (за КВЕД), %

Розподіл респондентів за розміром підприємств за кількістю працівників, %

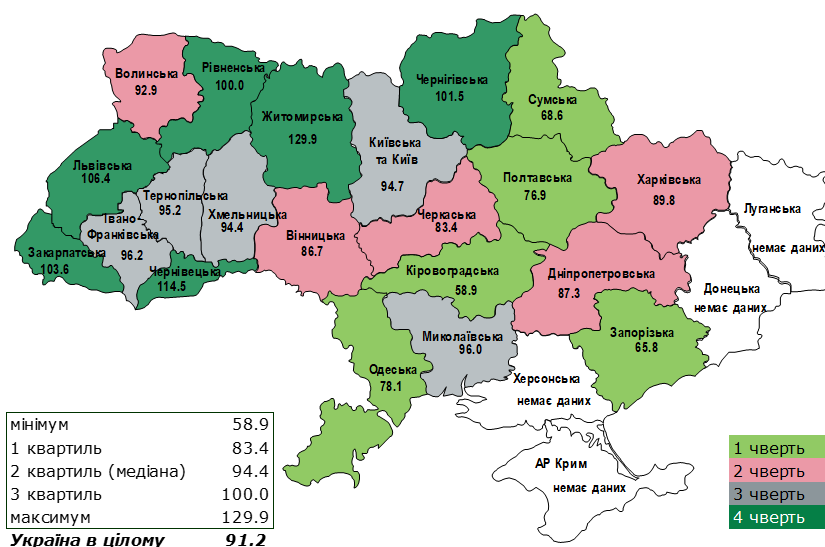

Розподіл респондентів за напрямом діяльності, %

- період проведення – 30 січня – 28 лютого 2023 року;
- опитано всього 12 підприємств;
- репрезентативно за таким видом економічної діяльності, як сільське господарство.

Індекс ділових очікувань на наступні 12 місяців за областями³, %

*квартиль - значення ознаки, яка ділить ранжовану сукупність значення показника (ІДО) на чотири рівновеликі частини;
**медіана - значення ознаки, яка розміщується в середині ранжованої сукупності і поділяє її на дві рівні частини.

Таблиця. Очікування підприємств Сумської області щодо ділової активності (за складовими)

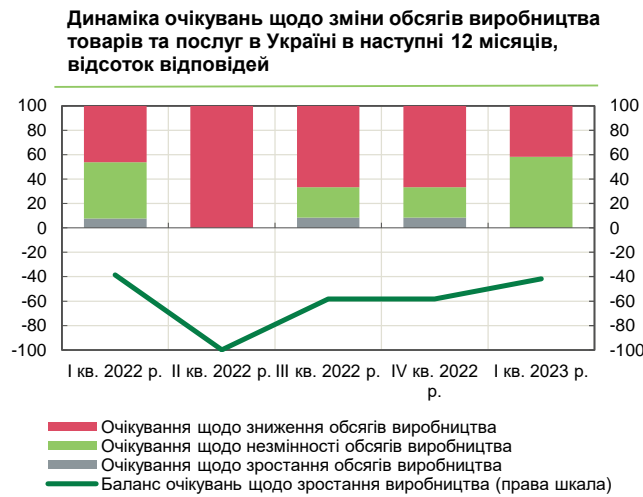
Очікування респондентів у наступні 12 місяців щодо:	Баланси відповідей, %				
	I кв. 2022 р.	II кв. 2022 р.	III кв. 2022 р.	IV кв. 2022 р.	I кв. 2023 р.
фінансово-економічного стану	-7.7	-20.0	-8.3	-25.0	-16.7
загальних обсягів реалізації продукції власного виробництва	-15.4	-60.0	-41.7	-33.3	-25.0
інвестиційних видатків на проведення будівельних робіт	-36.4	-62.5	-44.4	-66.7	-62.5
інвестиційних видатків на машини, обладнання та інвентар	-18.2	-50.0	-63.6	-50.0	-36.4
кількості працівників	0.0	-50.0	-33.3	-33.3	-16.7

¹ Вибірка формується пропорційно внеску регіону і виду економічної діяльності у виробництво валової доданої вартості України.

² В окремих випадках незначні розбіжності між підсумками та сумою складових можливі за рахунок округлення.

³ Індекс ділових очікувань – агрегований показник щодо очікуваного розвитку підприємств у наступні 12 місяців, розрахований за балансами відповідей респондентів стосовно змін фінансово-економічного стану підприємства та майбутньої економічної активності.

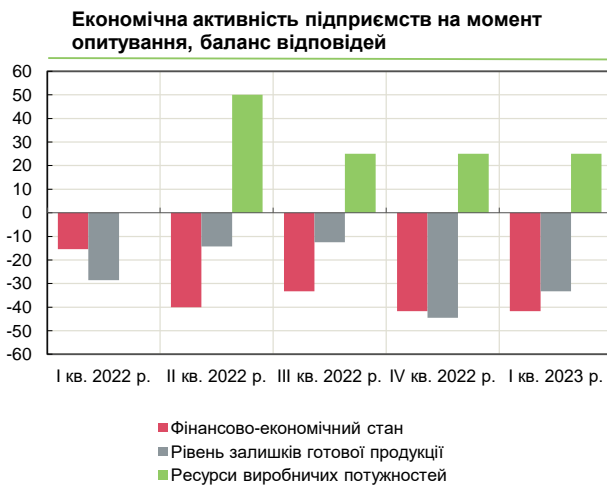
Графік 1

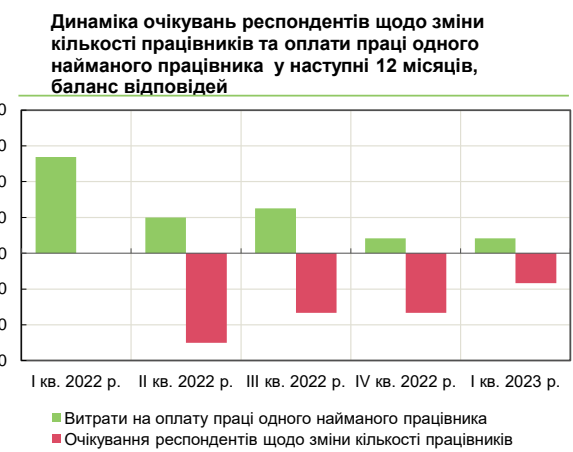
Графік 2

Графік 3

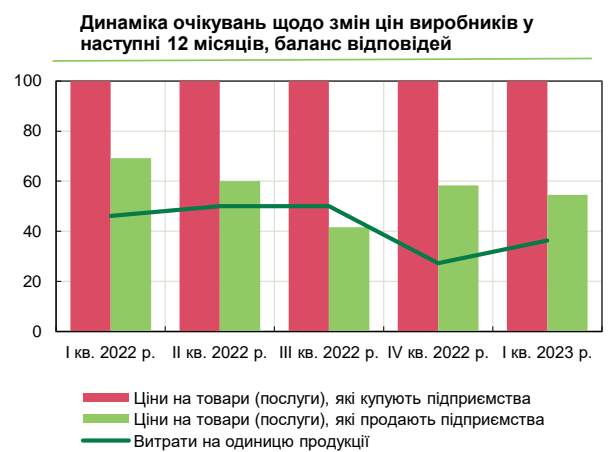
Графік 4

Графік 5

Графік 6

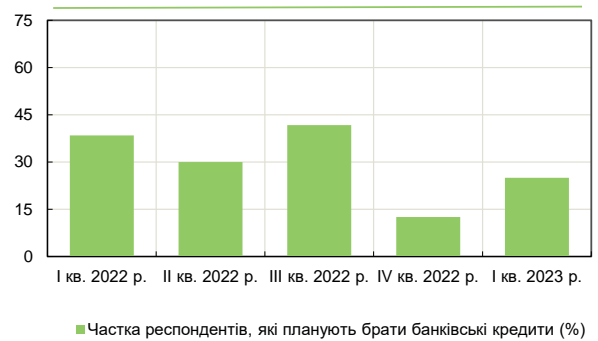
Графік 7

Оцінка респондентами факторів, які впливають на зміни рівня відпускних цін на товари та послуги, відсоток відповідей

Графік 8

Плани респондентів щодо банківських кредитів найближчим часом, відсоток відповідей

Графік 9

Оцінка респондентами факторів, які можуть змусити підприємство уникати/відкладати використання кредитних послуг банків, відсоток відповідей

